

کتاب کوچک کارگردانان (۲): وودی آلن

مارتین فیتز جرالده

ترجمه: مژگان محمد

نشر کتاب آوند دانش

کتاب کوچک کارگردانان، عنوان مجموعه‌ای است از کتاب‌های کوچک راهنما که در انگلستان و درباره موضوعات خاصی منتشر می‌شود از جمله درباره‌ی فیلم سازان، ژانرهای سینمایی و ادبیات. این کتاب در قالب تک نگارهایی با الگویی کم و بیش ثابت نوشته شده‌اند.

مارتین فیتز جرالده ابتدا به توصیف کلی جهان آثار فیلم ساز پرداخته و سپس به تفکیک به سراغ فیلم‌ها می‌رود و شناسنامه و داستان هر فیلم را ارائه و در چند بخش به تحلیل و تشریح اثر از جنبه‌های گوناگونی چون فرم، ایده‌های تصویری، درون‌مایه‌ها، حواشی تولید و غیره می‌پردازد. در اثر حاضر تشریح فیلم‌ها به لحاظ حجم، مختصر شده و در انتهای مطالب نیز کتاب‌های دیگر منتشر شده درباره کارگردان معرفی می‌گردد. هم‌چنین نشانی برخی از منابع اینترنتی نیز آمده است.

«دریافتن اینکه یک شوخی خنده‌دار است یا نیست کار ساده‌ای است، یا به آن می‌خندید یا نمی‌خندید. این واکنش آنی است. اما در آن لحظه چه اتفاقی می‌افتد؟ به کدام فکر یا دریافتی می‌خندید؟ شوخی‌ها می‌توانند چیزهای زیادی را درباره‌ی آدم‌هایی که آنها را تعریف می‌کنند، و همین طور آدم‌هایی که به آنها می‌خندند، آشکار کنند. به نظر فروید شوخی همچون رویاست، زیرا بیانگر عناصر ناپذیری است که معمولاً از ورودشان به خود آگاهی انسان پرهیز می‌شود.»

به گفته نویسنده یک بازیگر کمدی به ندرت ممکن است از سد لودگی بگذرد و به دلیل بینش و احساسی که در شوخی‌اش نهفته است، شناخته شود. می‌توان شخصیت دلچک در شاه لیر شکسپیر را در نظر گرفت که حقیقت را در قالب شوخی به زبان می‌آورد. به بیان جرالده هیچ کس کمدین‌ها را جدی نمی‌گیرد، و در مواردی که کمدین‌ها نقشی جدی ایفا می‌کنند بسیار خوب ظاهر می‌شوند؛ چرا که مهارت و حسن زمان‌بندی‌شان چنان خوب پرورش یافته است که حتی در یک درام هم به خوبی یک اثر کمدی نتیجه می‌دهد. ایده‌های شوخی صریح و بی‌پرده‌اند. یک شوخی باید خود انگیزه نیز به نظر

برسد. در مجموعه‌ی این تضادها می‌توان کمدی را یک درام آراسته پنداشت. کمدی حالت ستیزه جویانه ندارد، زیرا یک موقعیت را درهم ریخته و باعث رهایی از تنش

می‌شود. اما درام ستیزه‌جویانه است زیرا بر مشکلات متمرکز و تنش ایجاد می‌کند. در مورد وودی آلن این مایه مسرت است که او کمدینی است با اندیشه‌های جدی و در همان حال که تنش می‌آفریند، ما را به خنده نیز وامی‌دارد.

وودی آلن در بهترین نقش‌هایش تماشاگر را وامی‌دارد که سراسیمگی مطلق و هراس او را از زندگی احساس کند، همچون ناتوانی در نوشتن. چنین هراسی برای تماشاگر قابل پذیرش نیست، اما حضور وودی آلن ما را به همدلی با او برمی‌انگیزد. او حمایت تماشاگر را به دست می‌آورد. به گفته‌ی جرالده، آن دسته از فیلم‌هایی که آلن در آنها حضور دارد، چنین نقشی به خوبی ایفا نمی‌شود. آلن از جمله کارگردانانی است که میل دارد تماشاگر احساس شخصیت‌ها را درک کند. این جداسازی، فضایی را ایجاد می‌کند که تماشاگر بیش از آنکه تنها روی یک شخصیت متمرکز شود، به موضوع فیلم و روابط میان شخصیت‌ها بیندیشد. اگرچه این تفکیک ممکن است سرد و فاصله‌دار به نظر برسد، اما در حقیقت سادگی و وضوح در قصه‌گویی و طرح موضوع، چیزی است که در واقع بسیار سخت به دست می‌آید.

کتاب تحت این عناوین به چاپ رسیده است:

وودی آلن: تاس انداختن با مرگ (پرسونا، حرفه، روش، همکاران، درون مایه‌ها، آخر بازی)، بوجست (چی شده تایگر لیلی؟)، jest A Moment، انگار مرگ (آنی هال، صحنه‌های داخلی، منهن، خاطرات استارداست)، کمدی مرگ (رز ارغوانی قاهره، هانا و خواهرانش و...)، جغجه مرگ (زن دیگر، قصه‌های نیویورکی: تباهی ادیب، جنایت و جنحه، سایه‌ها و مه و...) خنده مرگ (قصه جنایی منهن، شهرت، شیرین و با حال، تبهکارهای خرده‌پا و...)، آخرین خنده، و منابع.